

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

Основни препоръки по финалните версии на Интегрираните планове в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК)

Интегрираните планове в областта на енергетиката и климата - или ИНПЕК - са ключови за постигането на целите на Европейския съюз в областта на климата и енергетиката до 2030 г., както и за осигуряването на един справедлив и честен преход, като едновременно с това се засилят действията в областта на климата до 2030 г. и след това. Тяхното значение като рамка за планиране, привличане на инвестиции, отчитане и наблюдение на напредъка бе подчертано от организациите от гражданския сектор в последните години, както и от страна на европейските агенции, институции и независими органи. Последните примери включват [доклада](#) на Съвместния изследователски център относно изпълнението на Зелената сделка и Сделката за чиста индустрия, който [подчертава](#), че “Интегрираните планове в областта на климата и енергетиката са ключови инструменти за гарантиране на постигането на целите на ЕС и за подкрепа на стратегическите инвестиции”.

Държавите членки не непременно възприемат тези послания. Само пет от тях спазиха задължителния срок за подаване на плана - 30 юни 2024 г., а през март 2025 г. - почти девет месеца след това - само **22 от 27-те окончателни актуализирани ИНПЕК са официално представени на Европейската комисия**. За жалост все още липсват окончателните актуализирани ИНПЕК на Белгия, Хърватия, Естония, Полша и Словакия.

Очакваше се, че с финалните версии на актуализираните ИНПЕК държавите членки ще подобрят значително предишните версии, които представиха през 2023 г., чието общо качество и амбиция бяха недостатъчни за постигане на целите на ЕС до 2030 г. в областта на климата и енергетиката - а да не говорим за това да са в съответствие с ангажиментите по Парижкото споразумение. Пропуските в черновите на плановете бяха установени от независими анализи, извършени от [неправителствени организации](#); от Европейския научен консултативен съвет по изменението на климата ([ESABCC](#), януари 2024 г.); от Европейската обсерватория за неутралност на климата ([ECNO](#), октомври 2024 г.); от Съвместния изследователски център ([JRC](#), януари 2025 г.). Самата Европейска комисия прави това заключение както в своята [оценка](#) за черновите на ИНПЕК (декември 2023 г.), така и в последния [доклад за състоянието на Енергийния съюз](#) (септември 2024 г.), в който се посочват „липси на амбиция,

включително пречки и недостатъци [...] за постигане на целите на Съюза до 2030 г.“.

Тъй като все още не са налични няколко окончателни варианти на актуализираните ИНПЕК, на този етап не може да се прецени дали 27-те плана като цяло ще бъдат достатъчни за постигане на минималните цели на ЕС в областта на климата и енергетиката за 2030 г. Въпреки това е възможно да се направи оценка на отделните планове и на степента, в която те са подобрени в сравнение с предварителните версии. Инструментът на CAN Europe за проследяване на ИНПЕК ([NECP Tracker](#)) показва, че дори в **окончателните актуализирани ИНПЕК продължават да съществуват редица пропуски в различните държави**, както по отношение на амбициозността на целите за 2030 г., така и по отношение на политиките, които следва да подкрепят тези цели¹.

В настоящата публикация са изведени основните проблеми в някои от финалните варианти на актуализираните ИНПЕК. Препоръките ни имат за цел да подпомогнат и информират Европейската комисия при оценката на **окончателните актуализирани ИНПЕК** в рамките на ЕС, както и при обсъждането на възможностите за отстраняване на пропуски и при двустранните дискусии с държавите членки. Крайната цел е да се проправи път и да се зададе правилната посока към навременна и ускорена рамка на политиките в областта на енергетиката и климата предимно до 2030 г., а след това до [2040](#) г. и по-нататък, в съответствие с ангажиментите, поети според Парижкото споразумение. Повечето от анализирани ИНПЕК разкриват крещящи пропуски и несъответствия между заявените цели и планираните мерки, политики и инвестиции, което подкопава доверието в тях и в ролята им стратегически планове и излага на риск прилагането на европейските политики.

Тези препоръки не са изчерпателни, а отразяват най-неотложните приоритети, посочени от неправителствени организации на местно ниво в 22 държави от ЕС: България, Чехия, Дания, Германия, Унгария, Италия, Ирландия, Финландия, Португалия, Словения, Испания, Швеция. Точките, които предизвикват най-голямо безпокойство, са свързани със [специфичните за всяка държава препоръки на Комисията](#), където те са налични, тъй като те следва да бъдат взети предвид от държавите-членки при изготвянето на окончателните версии

---

¹ Заедно с процедурата за нарушение, започната от ЕК миналата есен, CAN Europe и Climate Litigation Network координират целенасочена [кампания](#) за изясняване на пропуските и недостатъците на окончателните ИНПЕК в част от страните, за да се изиска от държавите членки да предоставят на окончателни планове, които отговарят на поставените изисквания.

на актуализираните ИНПЕК.

Основните тенденции, произтичащи от препоръките, описани по-долу, са следните:

- Няколко държави-членки трябва да актуализират националните си цели, за да отговарят на минималните изисквания на ЕС.
- Политиките и мерките следва да бъдат по-добре съгласувани със съответните цели в областта на климата и енергетиката.
- Много неправителствени организации призовават за допълнителни мерки в области като транспорта, енергийната ефективност и опазването на естествените въглеродни поглътители.
- Свърхзависимостта от изкопаемите горива е обезпокоителна и трябва да бъде преустановена.
- Субсидиите за изкопаемите горива трябва да се отбележат и постепенно да се прекратят.
- Трябва да се обърне внимание на недостатъчното включване на справедливия преход в окончателните ИНПЕК, по-конкретно на мерки, свързани с енергийната бедност.

Тази публикация включва и приложение, в което се разглеждат пропуските в прозрачността и качеството на данните за климата и енергетиката. Това приложение конкретно обръща внимание на непоследователността на държавите членки при определянето на техните цели и сценарии до 2030 г. в областта на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС/LULUCF), което вероятно произтича от непоследователността на използваните исторически данни за изчисляване на базовите стойности (вж. приложението за подробности).

Организациите, работещи в сферата на опазване на околната среда и климата, които изготвиха тези препоръки, са на разположение за повече информация. Като се има предвид както необходимостта, така и законовото изискване да се гарантира, че окончателните варианти на ИНПЕК са действително резултатни, призоваваме държавите членки и Комисията да вземат предвид тези препоръки в настоящите дискусии и при вземането на решения. CAN Europe и членовете ѝ ще публикуват цялостен анализ на окончателните варианти на ИНПЕК, след като бъдат налични всички актуализации.

Списък на държавите

България, Чехия, Дания, Германия, Унгария, Италия, Ирландия, Финландия, Португалия, Словения, Испания, Швеция

България - Екологично сдружение „За Земята”

Лице за връзка: Радостина Славкова (r.slavkova@zazemiata.org)

Необходимо е да се актуализират целите и мерките, за да могат да бъдат изпълнени минималните на ЕС в областта на енергетиката

Окончателният вариант на ИНПЕК съдържа по-ниски амбиции за внедряването на възобновяемите енергийни източници в енергийния сектор, в сравнение с предишната чернова на плана, а делът на крайното енергийно потребление (КЕП) не е съобразен с референтната стойност по Директивата за енергийната ефективност (ДЕЕ). В плана не са споменати няколко значими важни за страната аспекти, а окончателният вариант на ИНПЕК следва да предвиди политики и мерки, свързани с тях: i) да се въведе виртуално нетно измерване, ii) да се обърне внимание на трудния в момента достъп до мрежата от страна на активните потребители, iii) да бъдат стимулирани енергийните общности за отопление и охлаждане iv) да бъде засилена ролята на агрегаторите за балансиране на мрежите и за реакция на търсенето, v) да се облекчат административните процедури за изграждане и поддържане на мрежовата инфраструктура. България следва да се справи с тези слабости с набор от политики и мерки, които ще я върнат на пътя към постигане на целите за 2030 г. за възобновяема енергия и енергийна ефективност.

Необходимо е да се предоставят допълнителни мерки в транспортния сектор

Окончателният вариант на ИНПЕК включва едни и същи мерки, предприемани през последните 15 години, които са единствените инструменти за постигане на по-устойчива транспортна система. Тези мерки, които зависят главно от програмите на европейските фондове, не успяха да доведат до съществена промяна в сектора, дори и чрез огромните целеви инвестиции в градския обществен транспорт. Важно е да се отстранят тези слабости и да се осигурят допълнителни политики и мерки за постигане на по-екологичен транспортен сектор. (Това би било напр. ясна цел за намаляване на международния транзитен товарен трафик и ясна програма за замяна на междуградските, регионалните и общинските обществени автобуси на дълги разстояния с такива с нулеви емисии).

Необходимо е да спре да се разчита на фалшиви решения и изкопаеми горива

Окончателният вариант на ИНПЕК показва притеснително ниво на залагане на скъпи и недоказани технологии, които няма да осигурят необходимото

намаляване на емисиите и рискуват да заключат страната в активи, свързани с изкопаеми горива, както и в мегапроекти, което ще натовари данъкоплатците. Планът не предвижда поетапно намаляване на субсидиите за изкопаеми горива, тъй като те „не съществуват“. Планът включва изграждането на два нови ядрени реактора (без резервен план, ако процесът се забави, и без икономически анализи и оценки на необходимостта от нова ядрена мощност), приоритизиране на проучванията за нефт и газ в Черно море (дори договаряне на участието на държавата), ускоряването на процедурите и държавните гаранции за Вертикален газов коридор (разширяване на газовите връзки с Гърция и Румъния), липсата на планове за поетапно спиране на „Балкански/Турски поток“ (последният руски газопровод за Европа, който подпомага войната в Украйна) и значително увеличаване на фокуса върху технологиите за улавяне и съхранение на въглероден диоксид (България вероятно се стреми да се превърне в регионален център/клъстер за съхранение на въглероден диоксид).

Публикацията е част от LIFE проектът „Заедно За 1,5“, съфинансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или CINEA. Нито Европейския съюз, нито предоставящия финансирането орган могат да бъдат държани отговорни за тях.

Приложение – Несъответствия при изчисляването на целите за ЗПЗГС в Интегрираните планове в областта на енергетиката и климата

Както споменаваме в друг [доклад](#), много ИНПЕК показват пропуски в качеството и прозрачността на данните в областта на климата и енергетиката. Обичайните проблеми включват:

1. липса, частична наличност или сложен достъп до данни, особено свързани с целите и сценариите за 2030 г. (WEM и WAM). При редица обстоятелства данните липсват или са предоставени в недостъпни формати, като например проценти или графики без изрични стойности.
2. несъответствия между данните на национално ниво и тези на ниво ЕС, особено по отношение на историческите данни, които подкопават надеждността и съпоставимостта на ИНПЕК.

По време на анализа на окончателните ИНПЕК партньорите по проекта установиха **несъответствие при изчисляването на целите на ЗПЗГС до 2030 г.**

Националните цели за нетно поглъщане за 2030 г. са определени в актуализирания Регламент за ЗПЗГС (2023/839), в приложение IIa, колона D. Тези цели се изчисляват като сума между средната стойност на емисиите от ЗПЗГС през **референтния период 2016-2018 г. (колона B)** и **относителната цел (колона C)**, която е националната обвързваща цел, определена в Регламента за ЗПЗГС (член 4.3). За да обобщим: колона D = колона B + колона C. Целта за целия ЕС е до 2030 г. да се постигнат 310 Mt погълнати емисии на парникови газове.

Несъответствието се отнася до стойностите за базовия период 2016-2018 г. (колона B), които са изчислени с помощта на стара база данни за 2020 г. Тези стойности вече са неактуални: най-актуалният набор от данни на Европейската агенция по околна среда (подаден през 2024 г.) представя значително различни стойности за същия период 2016-2018 г.

От това следва, че **целите за нетно поглъщане за 2030 г., посочени в колона D, също са остарели**. Ако съберем задължителната относителна цел (колона C) към по-актуалните изходни данни на ЕАОС за 2024 г. (вместо старите изходни данни за 2020 г.), ще получим различни стойности в сравнение с тези в колона D в приложение IIa.

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

На места тези разлики са особено съществени. Например целта на Дания за нетни поглъщания до 2030 г., посочена в колона D, е почти пет пъти по-малко амбициозна от това, което би било изискването, ако използваме по-актуалната, реалистична референтна стойност (5,799 Mt CO₂-eq до 2030 г. в сравнение с 0,921 Mt CO₂-eq). От друга страна, целта на Германия за нетни поглъщания до 2030 г., както е определена в колона D, е почти пет пъти по-амбициозна от това, което би се изисквало, ако използваме по-актуалната, реалистична референтна стойност (-30,840 Mt CO₂-eq до 2030 г., в сравнение с -8,804 Mt CO₂-eq).

Изразяваме притеснение относно начина, по който държавите членки са се справили с това несъответствие в своите ИНПЕК. Във всички окончателни ИНПЕК, които анализирахме досега, се споменава поне задължителната относителна цел (колона C). Тези, които са включили и нетни цели за 2030 г., изглежда също са използвали стойностите в колона D (т.е. произтичащи от старата референтна стойност за 2020 г.). Въпреки това има две причини за безпокойство:

- Както споменахме по-горе, **целите за нетни поглъщания, основаващи се на стойностите в колона D, вече са остарели** и са доста отдалечени от реалността. За държави като Дания, които се „възползват“ от тази ситуация - т.е. чиято „стара“ цел за нетни поглъщания (т.е. въз основа на старата референтна стойност за 2020 г.) е по-малко амбициозна от това, което би се изисквало според по-новите данни на ЕАОС, които по-добре отразяват реалността на място - това може да доведе до изпълнение на по-малко мерки, отколкото се изисква и/или е желателно.
- **В няколко случая сценариите WEM/WAM се изчисляват, като се изхожда от различна изходна стойност в сравнение с целите за нетно поглъщане** в същия план. Референтната стойност, използвана за сценариите WEM/WAM, в повечето случаи изглежда съответства на референтните стойности на ЕАОС за 2024 г., а не на старата референтна стойност за 2020 г. **Това може да доведе до значително несъответствие между целите за 2030 г. и стратегическите политики, заложили за тяхното постигане.** То също така затруднява оценката и проследяването на това дали държавите членки ще успеят да постигнат очакваните цели.

Бихме се радвали на разяснения от страна на Комисията по този въпрос. По-специално, бихме искали да знаем дали при оценката на окончателните ИНПЕК: (1) тя възнамерява да оцени съответствието на държавите членки с ангажиментите по Регламента за ЗПЗГС единствено въз основа на

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

обвързващата относителна цел (колона С), или ще вземе предвид и целите за нетно поглъщане до 2030 г.; (2) ако избере втория вариант - дали ще вземе предвид стойностите, произтичащи от старата референтна стойност (колона D), или по-актуални стойности; и (3) дали ще вземе предвид и стойностите от сценария WAM като референтна точка при оценката на окончателните ИНПЕК. Това ще ни помогне да оценим амбициозността на окончателните актуализирани ИНПЕК и да проследим тяхното изпълнение през следващите години.

Държава членка	Стойности на ЗПЗГС спрямо база данни на ЕАОС				Приложение IIa от Регламента за ЗПЗГС https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02018R0841-20230511			Средна стойност за 2016-2017-2018 г. на ЕАОС + цели на държавите членки за 2030 г. (колона В)
	2016	2017	2018	Усреднено за 2016 2017-2018	В	С	D	
Белгия	-6667	-2930	5222	-1458.56721	-1032	-320	-1352	-1779

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

България	-9794	-9781	-9872	-9815.7678	-8554	-1163	-9718	-10979
Чехия	-6946	-5338	-12	-4098.56261	-401	-827	-1228	-4926
Дания	868	715	2503	1361.905981	5779	-441	5338	921
Германия	-9766	-6152	760	-5052.82303	-27089	-3751	-30840	-8804
Естония	1907	1768	3471	2381.819135	-2112	-434	-2545	1948
Ирландия	3198	5165	4186	4183.400411	4354	-626	3728	3557
Гърция	-4086	-3886	-4684	-4218.42633	-3219	-1154	-4373	-5372
Испания	- 4660 2	- 47108	- 47957	-47222.3893	-38326	-5309	43635	-52531
Франция	- 3031 0	- 19444	- 24382	-24712.3693	-27353	-6693	-34046	-31405
Хърватия	-5698	-4884	-5493	-5358.2257	4933	-593	-5527	-5951
Италия	- 4091 3	- 20427	- 41900	-34413.2596	-32599	-3158	-35758	-37571

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

Кипър	-191	-307	-302	-266.745231	-289	-63	-352	-330
Латвия	-1449	-2891	-388	-1575.77418	-6	-639	-644	-2215
Литва	-7116	-6533	-5717	-6455.33004	-3972	-661	-4633	-7116
Люксембург	-468	-379	-241	-362.965328	-376	-27	-403	-390
Унгария	-4555	5358	4806	-4906.23811	4791	-934	-5724	-5840
Малта	1	3	2	1.727399847	4	-2	2	0
Нидерландия	5932	5110	5029	5357.167319	4958	-435	4523	4922
Австрия	-6667	-2930	5222	-1458.56721	-4771	-879	-5650	-2338
Полша	- 4078 1	- 41662	- 40960	-41134.6016	-34820	-3278	-38098	-44413
Португалия	1051	21472	-3497	6341.859354	-390	-968	-1358	5374
Румъния	- 5051 2	- 48709	- 46770	-48663.6783	-23285	-2380	-25665	-51044

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

За Земята
Приятели на Земята България

Швеция	711	707	804	740.6538954	67	-212	-146	529
Словакия	-5313	-5204	-4231	-4916.08655	-6317	-504	-6821	-5420
Финландия	-9493	-7032	2324	-4733.23267	-14865	-2889	-17754	-7622
Швеция	- 5127 3	- 44703	- 38610	-44862.0441	-43366	-3955	-47321	-48817
ЕС- 27/Европейски съюз	- 3249 34	- 25071 7	- 25030 0	-275317	-267704	-42296	-310000	-317613

ACCELERATE
CLIMATE ACTION
IN EUROPE

Публикацията е част от LIFE проектът „Заедно За 1,5“, съфинансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или CINEA. Нито Европейския съюз, нито предоставящия финансирането орган могат да бъдат държани отговорни за тях.